

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

18 De non manifestante.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

si causa tantum agitur de condemnando reo propter delictum suum ad aliquam aliam poenam, tunc non tenetur Iudex solvere in conscientia poenam etiam pecuniariam, quam solueret reus statuto legis, si ob delictum suum condemnaretur, quia huiusmodi poena non est debita nisi post condemnationem criminis.

Tertio, Quæri hic etiam posset, ex qua ignorantia, negligentia, & culpa teneatur Iudex in officio suo exequendi. Verum de hoc diximus supra.

De non Manifestante.

CAPVT XVIII.

QUÆRITVR quid hac voce intelligatur? Respondet, intelligi omnem qui debet manifestare eum, qui accipit alienum, vel detinet, nec manifestat. Item, sicut diximus de Muto, & non Obstante, similitur est dicendum, de non Manifestante, solum eum obligari ad restitutionem qui ex officio, contractu, pacto, vel iuramento factio homini tenetur manifestare, & non manifestat.

Quaedam dubia de prædictis causis in genere diluuntur.

CAPVT XIX.

NOTANDVM est, prædictas nouem causas differre, quod sex primæ, Mandans, Consulens, Consentiens, Laudans, Recipiens, Participans, cooperantur in actione positiuè. Tres verò vltimæ negatiuè.

Primo quaeritur de sex primis positiuis causis, an tunc solum dicantur esse causæ damni, quando sunt causæ, sine quibus damnum fieret. Dux sunt opiniones. Prima alicuius solum esse tunc causas, quando sine eis damnum non fieret. Et hæc est sententia communior. Sic enim Alexander, Aristophorensis, Ricardus, Paludanus, quos sequuntur communiter Gabriel, Adrianus, Angelus, Rosella, Tabiena, Armilla, Siluester, & Nauarrus locis supra citatis. Et sic etiam loquuntur Archidiaconus, Innocentius, Panormitanus, B. Antoninus præallegati.

Secunda opinio est Caietani, Soti, Medinae, quibus adhaeret Couarruias *is quos retulimus locis*. Hi alterunt, regulam primæ opinionis esse falsam: nimirum tunc istas causas esse verè causas, quando sine ipsis damnum non fieret, quia alioqui, inquit, si famulus iussu domini domum incenderet, si ipse non faceret, non obligaretur ad restitutionem, quod est falsum. Immo si quis Titium occideret, quem alius occisurus erat, non teneretur ad restitutionem. Item si quis furaretur rem, quam alius erat furaturus, similiter non teneretur ad restituendum. Item quia etiam in naturalibus est falsum dicere, hunc ignem facientem alium ignem, non esse causam illius, ex hoc quod ignis productus, ab alio fieret, si ab hoc non produceretur. Ceterum sententia communis, si rectè intelligatur, est vera, & amplectenda.

Est igitur notandum ad eius intelligentiam, aliquid esse causam alterius, quando eo posito sequitur alterum, nisi accessit, vel interuentu alterius causæ similis, & tunc aliquid non est causa alterius, quando eo posito, siue ablato sequitur alterum: nam si reuera sequitur alterum absque interuentu ipsius, ipso sublato, istud nullo modo est causa illius. expl. eo rem exemplis. Suadet Caio Titius ut furaretur, Caius verò furatur nullo modo ex consilio permotus; sed quia vult, tunc consilium Titij non est causa furti; quia siue eo posito, siue sublato Caius furatur; quia vult absque interuentu consilij Titij furtum exercere: A: verò si contra, Caius ad furandum mouetur ex consilio Titij, licet perinde etiam moueretur ad furandum ex consilio alterius, tunc reuera consilium Titij causa est

furti, licet fieret sine ipso, alio simili consilio accedente. Vnde Regula primæ opinionis est vera, sed in hoc sensu. Illud non est causa damni, quando sine ipso damnum fieret; hoc est, quando fieret à principali agente ex se moto, vel ex alio simili sine interuentu huius, & in hoc sensu locuti esse videntur Auctores primæ opinionis. Et vera est sententia in hoc sensu; quia tunc causa cooperans nullam vim confert effectui, immo verò nec cooperatur in actione principalis agentis, sed principale agens est tota causa effectus, aut saltem est causa cum alio, sed absque interuentu huius. Quando verò causa cooperans ita communis in actione principalis agentis, vt sine ipsa principale agens produceret quidem effectum simul cum alia causa cooperante simili, sed nunc reuera effectum producit vnà cum huius concursu, tunc ista causa cooperans, non desinit esse verè causa, quia reuera vnà, & efficientiam præstat effectui. licet alia similis cooperans posset præstare eandem efficientiam. Sed hoc non impedit, quomodo ista nunc causa cooperans præstat efficientiam. Et in hoc sensu Auctores secundæ opinionis locuti sunt; sed nihil dicunt contra Auctores primæ opinionis, quia hoc nunquam ipsi negarunt.

Ergo in vniuersum concludimus sic: Tunc causa cooperans cum alia principali est vera causa, quando sine ipsa non fit effectus à principali agente, licet posset fieri siue hæc cooperanti interuentu alterius similis cooperantis. Immo licet posset fieri à sola causa principali. Tunc verò causa cooperans non est causa cum principali, quando totus effectus fit sine causa cooperante à sola principali, vel à principali cum alia agente, & non cum ista; nam tunc ista nullam efficientiam præstat effectui.

Secundo quaeritur, An singulæ ex prædictis causis cooperantes teneantur in solidum ad restitutionem? Notandum est, eos dici obligatos in solidum ad aliquid, qui obligantur in totum: eos verò, qui obligantur ex parte, non teneri in solidum. Duos igitur esse obligatos in solidum, est vtrumque eorum obligari in totum; ita vt vno deficiente, aut non soluente, alter teneatur solvere in totum. Verbi gratia, Deo centum Caio, & centum alia Titio, sed vtrumque confititio mihi obligatum in solidum pro ducentis; tunc habeo actionem contra vtrumque in solidum, hoc est, licet quisque eorum non habeat nisi centum, altero non soluente mihi ceterum, tenetur alter solvere mihi ducenta in integrum.

Ad propositum igitur dubium responderetur, singulas prædictarum causarum cooperantium obligari in solidum, si simul cum principali agente ita cooperantur, vt sint causa damni in totum: Si verò aliqua earum ita cooperatur, vt solum sit causa damni ex parte, ea non obligatur in solidum; sed ex parte: ac prouide sequitur, vt si Titius consulat Caio alioqui per seipsum furatum centum, vt furetur alia centum, solum teneatur ad restitutionem centum, & non ducentorum. Item si plures futuram trabem, aut tignum auferant, & portent simul, ita vt nullus sine alio per se ipsum ferre valeat, tenentur in solidum: Si autem plures trabes aut tigna furentur, ita vt suam quisque trabem auferat, & portet, ita vt nullus alium ad furandum induxerit, aut incitauerit, sed ex communi consensu omnes casu quodam simul conueniant, tunc quisque tenetur non in solidum, sed ex parte, quam abstulit, vel portauit.

Item sequitur ex dictis, quid sit dicendum de militibus simul in bello iniusto cooperantibus. Item de multis certæ vineæ, vel horti, vel domus, fructus, vel boæ diripientibus. Nam belli duces, & alij, qui consulunt, vel hortantur ad bellum, tenentur in solidum: inter eos verò milites, quorum nullus alium inducit, sed omnes, aut simul conueniunt casu, aut alij superueniunt aliis, nullus tenetur in solidum; sed quisque tenetur ex parte, quatenus ex parte damnum intulit. Item si plures occidunt vnum hominem, tenentur in solidum, aut si domum alicuius incenderunt, aut expilauerunt. Si verò plures conueniant